

Wymagania edukacyjne - język polski

I Kryteria osiągnięć na poszczególne oceny szkolne

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

A. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- odtworzyć informacje sformułowane wprost
- odczytać sens fragmentów
- wyodrębnić główną myśl całego tekstu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji
- podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu

B. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w Podstawie programowej oraz wymienić ich dzieła
- przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej
- określić tematykę utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej - posługiwać się podstawowymi kategoriami literackimi
- wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich
- nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok - wskazać w dziełach literackich realizację wymienionych wyżej prądów
- streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok
- zanalizować utwory wskazane w Podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu

Interpretacja i wartościowanie:

- określić ramy chronologiczne omawianych epok literackich - objaśnić znaczenie nazw epok literackich
- odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w Podstawie programowej

C. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i piśmie
- wypowiadać się w mowie i piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu
- odnieść się w wypowiedziach do tekstów literackich
- podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia - samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy
- zrealizować przynajmniej połowę obowiązkowych zadań przewidzianych przez nauczyciela

Dopuszczalne: konieczność pomocy ze strony nauczyciela podczas realizacji zadań, ubogi komentarz, stereotypowość sądów, streszczanie utworu zamiast analizy i interpretacji, drobne błędy rzeczowe, błędy kompozycyjne, błędy stylistyczne, składniowe, frazeologiczne, fleksyjne, interpunkcyjne i ortograficzne.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

A. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- określić funkcję środków językowych w tekście literackim -
- rozpoznać ironię w tekście
- sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu
- podać argumenty na rzecz tezy
- odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy
- rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami tekstu -
- oddzielić informacje od opinii
- wskazać przyczyny i skutki

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu -
- samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów

B. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich
- podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych -
- wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich

Interpretacja i wartościowanie:

- powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi
- rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki omawianych epok
- opisać motywy i tematy literackie omawianych epok
- scharakteryzować wizję świata i człowieka omawianych epok
- wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich
- odczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich

C. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną i pisemną -
- sformułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie
- posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej
- posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną
- zabrać głos w dyskusji
- wykonać bez pomocy nauczyciela większość ćwiczeń i zadań realizowanych na zajęciach

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

A. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej -
- rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu -
- rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu -
- nazwać środki językowe i określić ich funkcję
- wskazać cechy gatunkowe tekstu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu -
- korzystać z różnorodnych źródeł informacji

B. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- wymienić głównych twórców kultury i ich dzieła w omawianych epokach -
- określić funkcje środków językowych zastosowanych w tekście
- wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego

- zdefiniować tragizm, komizm i groteskę jako kategorie estetyczne, odwołując się do omówionych utworów

Interpretacja i wartościowanie:

- wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok
- porównać kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w omawianych epokach literackich - ocenić bohaterów literackich

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu - posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą
- sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu
- posługiwać się poprawną polszczyzną
- posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi
- przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji
- zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce
- aktywnie uczestniczyć w większości lekcji

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

A. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- odróżnić prawdę od fałszu i szczerą od kłamstwa w wypowiedzi językowej - odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną
- wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki

B. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- omówić przemiany gatunkowe w obrębie dramatu i powieści
- wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziele literackim oraz określić ich funkcje

Interpretacja i wartościowanie:

- porównać sposoby realizacji tego samego motywu(toposu) w dwóch tekstach literackich
- zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym)
- objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w tekstach współczesnych
- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegłą terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- rozpoznać i odczytać przenośne znaczenie dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne)
- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznego dla danej dziedziny sztuki
- dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

C. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu - skutecznie unikać szablonów i schematów językowych
- posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią

- posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości)
- posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych
- funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

Na **ocenę celującą** uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadzie przedmiotowej. Posiada wiadomości wykraczające poza program nauczania w liceum ogólnokształcącym.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń niespełniający kryteriów oceny dopuszczającej.